

Engel Tevan István

Vannak grafikusok, akik állandóan „napirenden” vannak. Akadnak aztán olyanok is, akikről tudunk, de kevésbé „forgolódnak”, munkáikkal mindenekelőtt kiállításokon és a könyvek lapjain találkozunk. Ennek a visszahúzódnak azonban megvan az az előnye, hogy szinte meglepetésként fedezhetjük föl kvalitásukat. E művészek közé tartozik Engel Tevan István is.

A ma negyvenötödik esztendejét taposó művész — a híres nyomdászcsalád sarja — az Iparművészeti, majd a Képzőművészeti Főiskolán tanult Bánhidy Antal és Kádár György növendékéiként. Kiállításokon 1962 óta szerepel munkáival, azóta rendszeres résztvevője a hazai és a külföldi grafikai tárlatoknak. Egyéni kiállítással 1973-ban szerepelt a Fényes Adolf Teremben, majd 1974-ben a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban. 1969-től 1972-ig Derkovits-ösztöndíjas volt.

Engel Tevant felesleges lenne stílusképletekbe gyömöszölni, azt azonban elmondhatjuk róla, hogy munkái a kortárs grafika elbeszélő ágához tartoznak. Van benne valami Szabó Vladimír delejes humanizmusából, Banga Ferenc bájos groteskségéből, Gross Arnold virágfejű csavargóiból, Szalay Lajos vonalainak téptéséből, felfedezhető nála Szabados Árpád kitakarásos, szögletes vonalvezetése — de mindezen rokon vonások ellenére stílusa sajátosan egyéni marad. Jelenléte mindenben és mindenütt magától értetődik, akár az első magyar lófuttatásnak állít emléket, akár a fővárosi állatkert évfordulójáról elmélkedik. Nála azonban nincsenek mesebeli szörnyek, talán túlságosan is reális gondolkodású ahhoz, hogy figurái elszakadjanak a valóságtól.

Alkotásaiban az a furcsaság kísért, hogy rajzai nem játszhatók vissza áttétel nélkül egy-egy regényre vagy novellára. Petőfi A helység kalapácsában szinte mutató táblát kínál föl az olvasónak, s a

szemlélő úgy vélheti: a grafikusnak már csak papírra kell vetnie a leírtakat. Am a művészi feladat nem itt és így kezdődik. Engel Tevan nem a szövegek vizuális fölmondója. Belülről átgondolva, olykor végigélve vetíti ki magából az olvasmányélmény kiváltotta látvány-esszenciát. Azonosul hőseivel. A Bulgakov-művekhez készített illusztrációi a lélek belső rezdüléseit kísérik figyelemmel. Figuráinak kitakartsága, védtelensége már a rajzok meglátásakor kiderül. A nekiszaladó vonal hirtelen abbamarad — mintegy arra várva, hogy a néző folytassa. Másutt éppen az ellenkezője történik: nagy, befogó formákba rejti érzelemvilágát, mint például János vitéz tengeri átkelésének ábrázolásában. Engel Tevan szeret és képes is bravúrosan rajzolni. Am ezen ne csak nagyvonalú, elegáns vonalkezelést értsünk. Illusztrációi többnyire aprózóak — újabban szimultán, azaz montázs-technikát alkalmaz a művész: úgy emel ki, hogy négyzetárcsai egyre feszítőbbek, s tömörítései már-már masszaserüvé válnak. A régebbi szájkasság homogén felületekké alakul, a rajzok letisztulnak. A megoldozott s a nyersen hagyott felületek arányai pedig máris megindíthatják a képolvasó fantáziáját.

Munkásságát a líraiság jellemzi. Képi írásmódját a gyermekkori első rajzok élményeiből vezethetjük le. Ahogy majd négy évtizeddel ezelőtt a mese indította el nyiladozó elméjét, úgy grafikusként ma is írja saját olvasónaplóját. Érdeklődési területe meglehetősen széles. Személyes elmerüléseibe Bartók, a természettudományos világkép, Gogol, E. T. A. Hoffmann éppúgy belefér, mint Singer, Krúdy, Carpentier vagy Kurt Tucholsky. Termékeny művész, dolgozik a Szépirodalmi, az Európa, a Kossuth, a Móra Kiadónak. Olvasmányai között úgy él, mint egyik grafikájának kardot rántó, paciján ülő és labdán egyensúlyozó vitéze.

Nem véletlen tehát, hogy az ötvös-precizitással gondolkodó, ám előadasmódjában ettől egyre inkább megszabaduló grafikus rajzainak fontos része a ritmus. Míg két évtizeddel ezelőtt a diploma megszerzését követően még észrevehetjük munkáin a régi és a kortárs grafika jelképteremtő mestereinek akcentusait, addig a mai Engel Tevan István inkább elmagyol, több levegőt engedélyez nézőinek, hogy jó ízű böngészéseink közepette sziporkáitól meg ne fulladjunk. Kegyes hívás ez, mert valójában így véteti észre és tudatosítja, hogy szuverén művész, és irodalmi kötődése csak másodlagos. Rézkarcai, tusrajzai autonóm alkotások, éppen ezért nem kérődzve-vallatók.

Molnár Zsolt

